კვირა, 1918 წ. მაისის 12 № 89

ყოველ დილიდან მეოთხე

ფასი თბილისში და პროვინციაში 30 კაპ. რკ. გზის სადგურებზე 35 კაპ.

კვირა, 1918 წ. მაისის 12 № 89

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველო

რედაქცია

ხელნაწერთა მახალა უნდა იყოს გადწერილი გარკვეულად და ერთ გვერდზე. წერილში უნდა აღნიშნული იყოს ავტორის გვარი და მისამართი. უმართებელი გამოგზავნილი ნახალა უფასოთ ითვლება. დაუბეჭდავი ხელნაწერთა მახალა არ ინახება და რედაქცია არავითარ მიწერ-მოწერას მის შესახებ არ კისრულობს.

რედაქცია დაა დილის 9—3 საათამდის, გარდა უქმე დღისა. საერთოდ ყველა ხელნაწერის გამო პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ამავე დროს.

ადმინისტრაცია

პირველ აპრილიდან ხელის მოწერა მიიღება მხოლოდ სამი თვით და ელოდება— 18 მ. თვეში (მხოლოდ ქალაქში) 6 მ. და 50 კ. ცალკე № 30 კ. განცხადების ფასი სტრიქონი პირველ გვერდზე 50 კაპ. ბოლოსკენ— 30 კაპ. საფასურის გადგენ ზოგიერთ ფასი ოთხკერ ბეჭდა. ხანგრძლივი განცხადება თითოკერ ზომა: 20×2—15 მანეთი, 30×2—20 მანეთი. მოსამართლეთ გამოცემა ერთს ქალაქში 1 მან. ქალაქს გარეთ 1 მ. და 50 კ. ფული და ბეჭდვა, რაც კონტროლის შეტყობა, უნდა გამოგზავნოს კონტროლის სახელზე. სარედაქციო საათი ერთ საათ 1½ საათი კონტროლში. კონტორა დაა დილის 9 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6—7 ს-მდე.

მისამართი: თბილისი, სასახლის ქუჩა, № 5 ქართული ჟურნალი. ფოსტის ადრესი: Тифлисъ. почт. ящикъ № 76. ტელეგრამის ადრესი: Тифлисъ. Сакартвело.

ტელეფონი რედაქციისა და ადміністрაციისა **15--73**

დღეს:

ინოგენტი:

გერმანელების წყალქვეშამ „გროტისერმა“ ჩასძირა ინგლისელების და იტალიელთა 65.782 წყალწყვის სამხედრო გემები და რამდენიმე ხომალდი.— რუსეთის რესპუბლიკის მთავრობა ზავს ჰკრავს უკრაინასთან. დონის, ყუბანის და მახლობელ ოლქებში სამხედრო წესები გამოცხადდა.—ანაპა გერმანელების ხელშია.—ტიხორეცკაია გერმანელებს აუღიათ.—პეტროვსკთან ბოლშევიკებსა და ჩაჩნებს შორის ბრძოლაა.—ოსმალთა ჩეტნიკებმა სოფ. ხერთვისი დაიჭირეს.

თეირანში საშინელი სიმშილია.

გულ დამწყვარნი გიორგი ნიკოლოზის ძე შვილებითურთ აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ, რომ ხანგრძლივ ავადმყოფობის შემდეგ (23 აპრილს) 6 მაისს გარდაცვალა პირველის საყვარელი მეუღლე და დანაჩენების დედაფალი

თამარა ლუკას ასული

კვეზერელი-კოპაძე

პანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 6 ნახევარ საათზე, საკუთარს ბინაზედ კახეთის ქუჩა, სახლი 22. გამოსვენება კვირას (29 აპრილს) 12 მაისს დილის 10 საათზე წმიდა მარინეს ეკლესიაში (ავლაბარში).

(3—1598—3)

ძმები: ტარასი, ფილიმონი, რძალი სოფიო, დები: ეფმა, მარია, ანრიეტა, ლუბა და სიძე ილია სპირიდონის ძე გუგუშვილი ულრმესი მწუხარებით აუწყებენ ნაცნობთ და მეგობრებს, რომ 5 აპრილს ოჩხამურის ხიდთან თათრებთან ბრძოლაში მოკლულ იქნა საყვარელი ძმა

ნესტორ (გრიგორი) სოლომონის ძე სპრინკველი

რომელიც 14 აპრილს მოსვენებული და დამარხული იქნა 15 აპრ. სოფელ ონტოფოში. ორმოცისა, ტირილის და პანაშვიდის დღეებიც იქნება გამოცხადებული.

1—1606—1

გერმანეთის მფარველობა

ჩვენ ჯერ კიდევ ისეთს პოლიტიკურ მდგომარეობას განვიცდით, როდესაც ქვეყნის პოლიტიკური საქმე შინაგან ძალთა ხელშია და ერის პოლიტიკურ მიმართულებას შინაური ძალები ჰქმნიან. ამ მომენტში, როდესაც ჩვენს გარეშე მომქმედ ძალთა მიმდინარეობის გზა უნდა აღინიშნოს და თვით შინაურს ცხოვრებაშიც სრულდება სხვადასხვა მიმდინარეობათა დუღილი და შინაური პოლიტიკაც უნდა დადგეს მტკიცე და გარკვეულს გზას, ერს პოლიტიკურ ხელმძღვანელთ, რაც უნდა შესრულებულ არ იყოს მათი პოზიციები, ფრიად დიდი და, შესაძლოა, გადამწყვეტი მნიშვნელობაც ენიჭებათ.

როდესაც ეს გარეშე და შინაური ძალები განელებულია და გათანასწორებულია ურთი-ერთ წინააღმდეგობით და უთანხმოებით, მცირე ძალაა საჭირო, რომ მათ სასურველი მიმართულება მისცეს. ჩვენი სუსტი პოლიტიკით გადადგმულ ნაბიჯსაც ამ მომენტში შეიძლება გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდეს არა მარტო ჩვენს მახლობელს, არამედ შორეულ მომავალისთვის. ასეთს მდგომარეობაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ჩვენი პოლიტიკის ხელმძღვანელთა ხნიერობას, გამჭვრეტელობას და პოლიტიკურ გამჭრიახობას. მათმა შემცდარმა ნაბიჯმა შესაძლოა დიდი ხანით დაუხშოს ქართველ ერს ეროვნული აღორძინების და განვითარების გზები. მათ მიერ სწორედ აღებულმა პოლიტიკურმა გზამ კი იქნებ საბოლოოდ უზრუნველყოს საქართველოს ეროვნული არსებობა და მისი ეკონომიურ-პოლიტიკური ზრდა-განვითარება.

ასეთს მომენტში ჩვენი პოლიტიკის მესვეურთ, უწინარეს ყოვლისა, შინაურ და გარეშე ძალთა მიუდგომელი აწონ-დაწონვა და შეფასება მოეთხოვებათ.

საკუთარ ძალთა გაზვიადებულათ წარმოდგენა, თუ მდგომარეობის ვიწრო, ჯგუჯური პარტიული თვალსაზრისით შეფასება, იქვე არ არის, შემცდარი ნაბიჯები მოჰყვება და ეს, შესაძლოა, საბედისწერო გახდეს საქართველოს არსებობისათვის, მის აწმყო და მომავლისათვის.

ჩვენს ახლანდელს მდგომარეობას ორი მთავარი მომენტი ახასიათებს. ჩვენ დავიოლვიეთ და დავუპალეთ ის სახელმწიფოებრივი შესობა, რომელშიაც ერთი საუკუნის განმავლობაში გვქონდა თავი შეფარებული და დღეს, ამის ნაცვლად უნდა ავაგოთ ახალი სახელმწიფოებრივი ცხოვრება. მეორეს მხრივ, ამ ახალი ცხოვრების აღმშენებლობის დროს ჩვენს ქვეყანაში შემოჭრას და დამკვიდრებას ჰპირობს გარეშე ძალა. ჩვენს მახლობელ პოლიტიკას მიზნად აქვს დასახული იმ მეორე საფრთხის თავიდან აცილება, საზღვრების უზრუნველყოფა, რომ ჩვენ მოგვეცეს სრული თავისუფლება შინაური სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობისათვის.

წარმოვიდგინოთ, რომ ამ მიზნს საფასებით მივაღწიეთ. ზავი შევკრეთ და საზღვრები გავათავისუფლეთ გარეშე საფრთხისაგან. მოგვენიჭა თავისუფლება შინაური აღმშენებლობისა და ახალი მოქალაქეობრივი ცხოვრების დამყარებისათვის.

შეგვწევს თუ არა ძალა და საშუალება ასეთს, ამ ჟამად იდეალურად მიჩნეულს, პირობებში შეგქმნათ საკუთარი ნამდვილი სახელმწიფოებრივი ცხოვრება და უზრუნველყოთ ჩვენი ერის თავისუფალი განვითარება?

როგორც მთავრობას აგრეთვე ყველა პარტიას და მიმართულებას მოგეხოვება ამ კითხვაზე გარკვეული პასუხის მიცემის გამბედაობა. და ეულწრფელი პასუხი შეიძლება იყოს ხმოლოდ ერთი—არა.

ყველა ხალხს, ყოველ საზოგადოებას და მასას არ შეუძლიან თანაბრადროვე სახელმწიფოებრივი ცხოვრების შექმნა. ზოგიერთ ხალხს, ბუშმენები იქნებიან ისინი თუ ჰოტენტოტები, აგრეთვე აქვთ „სახელმწიფო“ და თავისუფალი, დამოუკიდებელი ცხოვრება, მაგრამ ასეთი თავისუფლებისაგან და სახელმწიფოებრივობისაგან განგებამ ყველა დაიფაროს. ტყეებში და მინდვრებში დეზეტებიან, არ იციან მათ რა არის უფლება, თავისუფლება, პიროვნების ხელუხლებლობა და სხ., თუმცა მათაც ჰყავთ თავისი მთავრობა, მეფეები თუ პრეზიდენტები. მრავალია ასეთი „სახელმწიფოები“ აფრიკაში, აზიაში. პარასეთიც სახელმწიფოა, მექსიკაც არის დამოუკიდებელი რესპუბლიკა, ხოლო ისეთი, რომ ერთს პრეზიდენტს დასვამენ და ის სულის ამოთქმას ვერ მოასწრებს, რომ მოჰკლავენ და მის ადგილზე მეორე პრეზიდენტს წამოასკუპებენ. ჩვენს თვალწინ წარმოიშვა ერთი ასეთი სახელმწიფო—ბოლშევიკური რუსეთი. თუ ჩვენც ასეთ თავისუფალ „სახელმწიფოს“ შეკმნა მოგვეალის, ყოველი გონიერი მამულიშვილი მოინანებს ასეთ „თავისუფლებას“ და „დამოუკიდებლობას“.

თავმსუფალი სახელმწიფოებრივი ცხოვრება მაშინ არის ერისთვის სასურველი და სასარგებლო, როდესაც ის უზრუნველყოფს ქვეყნის მშვიდობიან განვითარებას, როდესაც დაცულია მოქალაქეობრივი თანასწორობა და თავისუფლება, როდესაც დაცულია ადამიანის სიცოცხლე, ქონება და პიროვნული თავისუფლება, როდესაც ქვეყანას განაგებს კანონი და სამართალი და არა ძალმომრეობა და თვითნებობა, როდესაც უზრუნველყოფილია ერის ეკონომიური განვითარება და დაცულია მეურნეობა, მრეწველობა და ყოველ გვარი ერისთვის სასარგებლო საქმიანობა.

შეგვიძლიან თუ არა ჩვენ საკუთარი ძალებით და საშუალებით ასეთი სახელმწიფოებრივობის შექმნა?

ამისთვის საჭიროა მრავალნაირი საფასური—გონებრივი, ზნეობრივი, ქონებრივი, ერთგვარი სკოლა, პოლიტიკური აღზრდა და დისციპლინა და სხ. ჩვენ ვფიქრობდით, რომ ყოველივე ეს უხვად მოგვეპოებოდა, მაგრამ ამ ჟამად საკმაო საბუთები და განაცადი მაგალითები გვაქვს აშკარად შეტყობილი და მდადადებელი, რომ არც ერთი ეს ნამდვილი სახელმწიფოებრივი ცხოვრების შესაქმნელად საჭირო თვისებები ჩვენ არ გვქონია საკმაოდ განვითარებული და ჩვენ საკუთარი ძალით და საშუალებით ვერ შეგქმნით ისეთს სახელმწიფოებრივობას, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვენი ერის ბუნებრივ განვითარებას.

ეს გარემოება კი მხოლოდ მაშინ იქნება, შესაძლოა, საბედისწერო და სახიფათო ჩვენი მომავლისათვის, თუ ჩვენ დღეს ამის შეგნების ძალა არ შეგვწევს და კიდევ დავრჩით ჩვენი პოლიტიკური დაწინაურებისა და გამჭრიახობის ჰაპნოზის ქვეშ. და თუ ჩვენ მდგომარეობის ნამდვილად შეგნებისა და შეფასებისა და ამ საგან შესაფერისი დასკვნების გამოყვანის ძალა შეგვწევს, არ გაგვიძნელდება ისეთი პოლიტიკური გზის გამოძებნა, რომელიც უზრუნველყოფს ჩვენს აწმყოს და მომავალს და, შესაძლოა, ახლო მომავალში ჩვენს შეთამომავლობას მეორე იქროს ხანას დუმვიდრებს.

უცხო ბატონობის ძმიმე უღლის გადაგდებისა და ამის გამო შინაურ ძალთა დასუსტება და დაშლა სხვა ერებსაც გამოუცდია. საბერძნეთი, სერბია, ბულგარეთი, ეხლა პოლონეთი, უკრაინა და ლიტვა გვაძლევს ამის მაგალითს. მაგრამ ვერც ერთ ამ ერებს, ვერც პატარა საბერძნეთს და სერბიას და ვერც დიდს პოლონეთსა და უკრაინას ხანგრძლივ მონობის ბორკილების დამსხვრევის შემდგომ თავის ძალით ვერ მოუხერხებიათ ბორკილებში მისუსტებულ ფეხებზე მტკიცედ დადგომა. მათ მოიხმარეს გარეშე ძალა, რომ სულიერად და ხორციელად მოლონივრებულიყვნენ და ამის შემდგომ საკუთარს მუხლებზე დაყრდნობოდნენ.

ჩვენც ასევე უნდა მოვიქცეთ. სხვა გზით ჩვენ მოგვხდება ხანგრძლივი მოგზაურობა, ხანგრძლივი ხეტიალი ანარქიისა და მოქალაქეობრივი ომის ველებით და უცნაურ, ფანტასტიურ გზებით, რომელნიც ოდესმე იქნებ ჩვენს ქვეყანას, ფასუსტებულს და დაძაბუნებულს, მშვიდობიანობის კარამდე მიიყვანს, მაგრამ ისიც შესაძლოა, რომ პატარა ერი, პატარა ძალით და ლონით ვერ აიტანს ამდენს განსაცდელს.

რომელი გარეშე ძალა შეიძლება, რომ დაგვიხმაროთ ჩვენ ეროვნული შენობის ასაგებად და მოსართავად? ის ქვეყანა, რომელიც დაიხმარა ამ მიზნისათვის პოლონეთმა, უკრაინამ, ლიტვამ და ფინლანდიამ—გერმანია.

ჩვენ არ ვიცით დაწვრილებით ის პირობები, რომელიც დაედვა საფუძვლად გერმანეთის მფარველობას ამ ქვეყნებზე. ლიტვის სეიმში გერმანიის წარმომადგენელის სიტყვა ლიტვის დამოუკიდებლობის ცნობისა და გერმანიასთან მეგობრულ კავშირის დამყარების შესახებ და არც გრაფ ჩერნინის სიტყვა უკრაინისა და პოლონეთთან კავშირის შესახებ ამ კითხვაზე საკმაო პასუხს არ გვაძლევს. ერთი რამ აშკარაა ჩვენთვის, რომ ამ ქვეყნებთან გერმანიის დამოუკიდებლობა სულ სხვაა და სულ სხვაა მისი განწყობილება იმ ქვეყნებთან, რომელთაც ის ომიანობით იმორჩილებს. ბოლშევიკურ რუსეთში ის მიდის, როგორც დამპყრობი, უკრაინაში თუ ლიტვაში ის მიდის, როგორც მფარველი და დამხმარე, ვინაიდან ამ ქვეყნების ფეხზე დადგომა და აღორძინება მისთვის ხელსაყრელია და არავითარს საფრთხეს არ წარმოადგენს. მას აინტერესებს უკრაინა, როგორც პურის ქვეყანა, მაგრამ აქ ის არ შედის, როგორც ვილიკოროსიაში ამ სიმდიდრის კონფისკაციისთვის, არამედ ისეთი წყობილების დასამყარებლად, როდესაც უკრაინის მეურნეობა თავისუფლად განვითარდება და გერმანეთს მისცემს იმ პროდუქტებს, რომელიც მას სჭირია, ნაცვლად იმ საქონლისა, რომელნიც უკრაინას არ აქვს. ასეთს ურთიერთ თანამშრომლობასა, საქონლის თავისუფალს გაცვლა - გამოცვლაზე და მეგობრულს დახმარებასა და მფარველობაზე უნდა ეფარებოდეს გერმანიის და ამ ქვეყნების ურთიერთობა. ამით აიხსნება, რომ გერმანელი ჯარები და უკრაინელი გაიდამაკელები ხელი-ხელ ჩაკიდებული იბრძვიან უკრაინის განთავისუფლებლად ბოლშევიკურ რუსეთის მანდებისაგან.

რა შედეგები უნდა მოჰყვეს ჩვენი ქვეყნის გერმანიასთან პოლიტიკურად და ეკონომიურად დაახლოვებას და მის მფარველობისა და გავლენის ქვეშ მიმწყვდევას? გერმანიას არავითარი ინტერესი არა აქვს, რომ ჩვენი ეროვნული განვითარება შეფერხოს, ან მოსპოს, ვინაიდან ის მისთვის არც ეკონომიურად და არც პოლიტიკურად არავითარ საფრთხეს არ წარმოადგენს. გერმანია დაინტერესებული კი არის, რომ ჩვენ ქვეყანაში მას მეტი გავლენა და განწყობილება და ერთგვარი უპირატესობანი ჰქონდეს სხვა დიდ სახელმწიფოებთან შედარებით. ჩვენი ქვეყანა იძლევა ისეთს მასალას, რომელიც ფრიად საჭიროა მისი მრეწველობისათვის და ახალი აღმოსავლეთისაკენ გზების გაკაფვისათვის. მარგანეცი, სპილენძი, ნავთი, ბამბა და სხვა სიმდიდრე, რომელიც უკვე მუშავდება თუ შეიძლება დამუშავდეს მაღნეულო-

ბით მდიდარს ჩვენს ქვეყანაში, შეადგენს მთავარს ინტერესს გერმანიისათვის. მეორეს მხრივ ჩვენი ქვეყანა მისთვის გახდება ერთგვარი ბაზა მისი ადმოსავლეთისაკენ მიმართული პოლიტიკურ-ეკონომიური მსვლელობისათვის.

ასე მგგონია, ადვილად შეიჭრა გერმანია ბულგარეთში. ქვეყანა, რომელიც ხუთი საუკუნე ოსმალეთის მძიმე ბატონობას განიცდიდა და ამ ხნის განმავლობაში დაეკარგა ეროვნული შეგნება, მწერლობა და სანახევროდ ენა და სარწმუნოება, რიდაც 30 წლის განმავლობაში მძლავრ სახელმწიფოდ იქცა. მას არ ჰქონდა ქალაქები, მრეწველობა და წესიერი მეურნეობა. დღეს ყოველივე ეს მას საკმაოდ ძლიერი და განვითარებული აქვს. ამ ხნის განმავლობაში ეს სახელმწიფო სიფრცით სამ-ზომად გაიზარდა და არ ვიცით კიდევ რამდენად გაფართოვებს მას ეხლანდელი ომის შედეგები.

დღეს ჩვენი ეროვნული ცხოვრება დაქსაქსული და დაშლილია. საქართველოს ეროვნული სხეული შუაზედ არის განკვეთილი და ჩვენ არ ვიცით კიდევ რამდენს მოუნდომებენ ჩამოჭრას საქართველოს ეროვნულს სხეულს. ძველად ასეთს პირობებში დავით აღმაშენებელმა ყიფჩადთა ლაშქარი მოიწვია და გარეშე ძალით საქართველო აღადგინა და ისტორიის ოქროს ხანა შექმნა. ჩვენც უნდა შეგვწევდეს უცხო ძალის მოწვევის გამბედაობა, როდესაც საკუთარი სახსრით არ შეგვიძლიან საქართველოს ეროვნული არსებობის უზრუნველყოფა, არსებულის შენარჩუნება და დაკარგულის დაბრუნება. გერმანიას შესწევს ძალა ჩვენს ქვეყანაში შემოიჭრას ისე, როგორც რუსეთში. პოლიტიკური გონიერება და გამჭრიახობა მოითხოვს ისინი მოვიწვიოთ როგორც შეგარეული და დამმარენი.

ჩვენს ეროვნულს თვისებებზე გერმანული სიმტკიცისა და დისციპლინის დამყენით და დასავლეთიდან ჩვენს ქვეყნისაკენ მომდინარე ეკონომიური ტალღების ჩვენთვის საჭირველ მიმართულების მიცემით შეიმზადება ნიადაგი ძლიერ საქართველოს და იქნებ მახლობელმა თაობებმა იხილონ საქართველოს მეორე ოქროს ხანა.

ა. ახალთანი.

ამიერ-კავკ. სახელმწიფოებრივი ხელოვნება

✓ დამოუკიდებელ ამიერ-კავკასიის სახელმწიფოს მეტად რთული პოლიტიკური საკითხი აქვს გადასაწყვეტი. სახელმწიფოებრივ თვითმპყრობის გამოცხადებით არ დამთავრებულა აღმშენებლობითი მუშაობა. თუმცა რუსეთს გამოეყო მთლიანი ამიერ-კავკასია და მან ამ სახითვე დაიწყო საზავო მოლაპარაკება ცენტრალ ევროპის კოალიციასთან, მაგრამ ყველასათვის ცხადია, რომ ამიერ-კავკასიაში ერთის ჩვეულებრივის ტიპის სახელმწიფოს შექმნა მოუხერხებელია. კავკასიაც და ამიერ-კავკასიაც გეოგრაფიული ცნებაა უფრო, ვიდრე პოლიტიკურ-სახელმწიფებრივი; ამ ქვეყნის ერთს სახელმწიფოს ყალიბში მომწყვდევა მექანიკურად თუ შეიძლება, თორემ წარმოუდგენელია, რომ მასში მობინადრე მრავალი ერი, განკერძოებული თვისებისა და ზნე-ჩვეულების მქონე, სხვა და სხვა კულტურულ სფეროებზე მდგომი, მეუსსგავსებელ მიზნების და სოციალ-პოლიტიკურ იდეალების მატარებელი, ორგანიულად შეეგუოს ერთს მთლიან სახელმწიფოს აპარატს, დაეკვემდებაროს ერთბრძანებლობას, ერთს ცენტრს.

ცენტრალისტურ სახელმწიფოს ამიერ-კავკასიის ხალხი ვერ შეითვისებს. ამას მიჰყვება ის მიმდინარეობაც, რომელიც დაყოფა-დანაწილებას საზოგადოთ არც თუ ისე თანაუგრძნობს და პოლიტიკურ ცენტრალიზმს ამყარებს მეურნეობის განვითარების და ეკონომიურ ურთიერთობის მოთხოვნილებაზე. მაშასადამე, ამიერ-კავკასიაში სახელმწიფო წყობილება იმგვარად უნდა შესდგეს, რომ ერთსა და იმავე დროს დაცულ იქმნეს ეროვნებათა განთვისებული მიდრეკილებანი და სახელმწიფოს მთლიანობაც ამიერ-კავკასიის, ან, იქნებ, მთელი კავკასიის სახელმწიფოებში.

არსებული პოლიტიკური ვითარება არ იძლევა შესაფერ პირობებს ამიერ-კავკასიის ეროვნებათა სახელმწიფოების დაარსებისათვის სრულიად დამოუკიდებელ ნიადაგზე: დღეს-დღეობით ამიერ-კავკასიის ხალხისათვის უმჯობესია პოლიტიკურ უნიის შექმნა. მაგრამ რა სახისა უნდა იყოს ერთა კავშირი? სად იქნება პოლიტიკური შემოქმედების სიმძიმე? თუ ამიერ-კავკასიის სახელმწიფოში სხვა და სხვა ერთა ნებისყოფა და ზრახვანი სავსებით დაჰმორჩილდა ეროვნულ ერთეულების ორგანიზაციას, თუ ცალკე სახელმწიფოთა აქტები და განკარგულებანი დაექვემდებარება ცენტრის უზენაეს ბრძანებლობას და კონფლიქტების დროს შემმდგენელი ერთეული იძულებული გახდება კავშირის ცენტრალურ მმართველობის სურვილების თანახმად იმოქმედოს,—ამ შემთხვევაში ჩვენ გვექნება ფედერატიული სახელმწიფო. არის კიდევ მეორე გზა კავკასიის ეროვნულ სახელმწიფოთა კავშირის დაარსებისა: ცალკე ერთეულების შეერთება შეიძლება არ იყოს იძულებითი ხასიათისა. კავშირის შექმნა სრულებით არ იგულისხმებს გაერთიანებულ სახელმწიფოთა უფლების შეკვეცას, რადგანაც თვით კავშირი არის შედეგი ეროვნულ სახელმწიფოთა ნებაყოფლობითი უნიისა. საერთო ცენტრი მოკლებულია ძალდატანებითი ფუნქციებს „ურჩ“ მოკავშირის მიმართ, რადგანაც ცენტრის აპარატი მოქმედებს მხოლოდ საერთო შეთანხმებით, თვითოეულ სახელმწიფოთა სოლიდარობით. შეთანხმებას აქვს მიზნად შომეტებულად თავდაცვის საშუალებების გამონახვა და საეკონომიო-სამეურნეო საჭიროებათა გაძღოლა და დაკმაყოფილება. ამ გვარად მოწყობილ ამიერ-კავკასიის დაარქმის კონფედერატიული სახელმწიფო. ✓ ყველ ხნობით გამორკვეული არ არის ახალი სახელმწიფოს პოლიტიკური სახე. თუმცა მთავრობის კომისია ეროვნულ საბჭოების წარმომადგენლებითურთ უკვე შეუდგა მუშაობას კონსტიტუციის შესაქმნელად, მაგრამ ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ უკანასკნელ სიტყვას წარმოსთქვამენ ხალხებულ კომისიის გარეშე და ეს იქნება გადამწყვეტი, როგორც მომავალი წესწყობილებისა, აგრეთვე ამიერ-კავკასიის სახელმწიფოთა ურთიერთ დამოკიდებულებისა. ჩვენის აზრით, შემდგარ კომისიას და სხვა ამგვარ დაწესებულებებს შეუძლიანთ მხოლოდ ზოგადი კონტურების დასახვა მომავალ სახელმწიფო წესწყობილებისა და ეს მუშაობა, რასაკვირველია, არ იქნება უსარგებლო პრაქტიკული თვალხედვითაც, რადგანაც ბევრი მომენტი ჩვენი ქვეყნის მომავალი სახელმწიფოებრივი ცხოვრებისა უკვე გათვალისწინებულია და საზოგადოებრივ აზროვნების მიერ შეწყნარებულია.

ჩვენ უპირატესობას ვაკუთვნებთ ამიერკავკასიის კონფედერატიულ სახელმწიფოს. ზოგნი ფედერატიულ სახელმწიფოს საჭიროებას პოლიტიკურ ქეშმარიტებად გვიჩვენებენ, რომლის გარეშე კავკასიის ერთა სახელმწიფებრივი ყოფა-ცხოვრება ვერც წარმოუდგენიათ. მაგალითად „ერთობა“ ფედერალურ კავშირს იცავს და ამას ასაბუთებს, სხვათა შორის, ამიერ-კავკასიის ერთა პოლიტიკურ და კულტურულ სხვა და სხვაობათ. იქნებ, ეს არგუმენტი კარგი იყოს ცენტრალისტურ სახელმწიფოს დაარსების წინააღმდეგ, მაგრამ, საეჭვოა, რომ იგი გამოდგეს სერიოზულ საბუთად კონფედერაციის წინააღმდეგ. პირიქით, კავკასიის მრავალ ერთა ძირითადი პირდაპირ ბუნებრივი წინააღმდეგობიდან შესაძლებელია ერთად ერთი პოლიტიკური დასკვნა: ამიერ კავკასიის ეროვნულ პოლიტიკურ ერთეულების შორის უნდა მოეწყოს ჯერ ერთი მხოლოდ ნებაყოფლობითი კავშირი, არავითარი იძულებითი აპარატი არ უნდა შესდგეს რომელიმე სახელმწიფოს შესაძლებელ secessio-ს წინააღმდეგ, ვინაიდგან პოლიტიკური და ისტორიული გამოცდილებანი საკმაო მაგალითებს გვაძლევენ ძალდატანებითი სისტემაზე აგებულ სახელმწიფოთა დირეგულებაზე. შემდგომ, უნდა გავაკოკდეს ის გარემოებაც, რომ სახელმწიფებრივ თვალსაზრისითაც უვარგისია მექანიკური შეუღლება წინააღმდეგობითი და განკერძოვებულ პრინციპებით აღსავსე ამიერ-კავკასიაში მოსახლე ერებისა. არსებული პოლიტიკური შეგნება უარსა-ჰყოფს ძალადობას, მით უმეტეს ისეთ უდიდეს საკითხში, როგორიც არის სახელმწიფოს მოწყობა და ჩვენს დემოკრატიულს მმართველობას არ შეეშვენის ძალის მეთოდით ხელმძღვანელობა მონობისაგან თავდახწეულ ეროვნებათა სახელმწიფოებრივ აღზრდაში.

კონფედერატიული მოწყობა ამიერ-კავკასიის სახელმწიფოსი, ერთის მხრივ, გამომდინარეობს ეროვნულ თვითშეგნების იმპერატივულ მოთხოვნილებიდან, როგორც ლოდიკურად სწორი დასკვნა არსებულ პოლიტიკურ-სოციალურ მდგომარეობისა სხვადასხვა კულტურულ საფეხურზე მდგომ ხალხისა და, მეორის მხრივ, არ ეწინააღმდეგება ამიერკავკასიის სახელმწიფოებრივ ნორმალ კავშირსა და მთლიანობას. მაგრამ მოვალეთა ვთვლით ჩვენს თავს აღვნიშნოთ ისიც, რომ კათეგორიულად ვერც ამ სახელმწიფოებრივ ფორმას ფეიცავთ. დღევანდელი საერთაშორისო მდგომარეობა და საზოგადოდ პოლიტიკური ვითარება სიურპრიზობის ხასად ჩაითვლება განსაკუთრებით, ამიტომ წინადაწინვე შემუშავებულ და შეკეთებულ ფორმულებით ვერ გამოვალთ ყოველს შემთხვევაში. ყრილი პოლიტიკოსი სარგებლობს მუდამ ჟამს დროსა და გარემოების მიხედვით. პოლიტიკურ კომბინაციათა შეცვლამ ქართველი ერი, მოსალოდნელია, სრულ პოლიტიკურ გამოყოფამდე მიიყვანოს.

რ. ინგოლო.

„ანარქიასთან ბრძოლა, რას მოითხოვს სოფელი“?

სოციალდემოკრატიულ გაზეთ „ერთობაში“ ორი ფრიად საყურადღებო წერილი არის დასტამბული (№ 92 და 93)—ერთი „ფელეტონი „რას მოითხოვს სოფელი“ და მეორე წერილი „ანარქიასთან ბრძოლა“. ორივე წერილები ახასიათებენ ჩვენს ქვეყანაში გაბატონებულს უწესრიგობასა და საშინელს ანარქიას. საყურადღებოა ამ საკითხის შესახებ თვით მთავრობის გაზეთის აზრი. **რას მოითხოვს სოფელი?**

„სოფლის ხალხი ამ ჟამად წესიერების დამყარებას მოითხოვს. ის არ შედის იმის გამოძიებაში, თუ რა მიზეზები უშლიან ხელს ჩვენს მთავრობას, რომ სოფლად წყნარი ცხოვრება დამყარდეს. სოფლის ხალხი ამბობს: „მე არა ვიცი რა ახალი საქმეების და თუ ითავეთ თქვენ, ხელმძღვანელებმა ჩვენი განთავისუფლება, მოგვიარეგვიპატრონეთ კიდეცა“.

სოფლის ხალხს ყველაზე უფრო ის აწუხებს, რომ ამ ჟამად სოფლად **არავითარი მართლმსაჯულება არ არსებობს** (ხაზი ჩვენია). მართალია, რევოლუციის პირველ დღეებშივე არჩეული იყო გლეხთა საბჭოები, აღმასრულებელი კომიტეტები და სხ., მაგრამ ეს ორგანოები ან სრულებით არ იკრიბებიან და თუ როდისმე იკრიბება მათი გადაწყვეტილების სისრულეში მომყვანი არავინ არის. სოფლის ხალხს, როგორც კერძო მესაკუთრეს, ათასნაირი სადავიდარაბო საქმეები აქვს: აქ მეზობელმა ყანა გადუფუშა, იქ ხე მოუჭრეს, საზღვარზე შეეცილენ, ღორი მოუკლეს, ფული არ გადაუხადეს, განყოფილების ხელშეკრულებები დაარღვიეს, ერთმანეთს თავპირი დაამტვრიეს და სხვ. ერთი სიტყვით, სოფლის მცხოვრებნი, როგორც წვრილი მესაკუთრენი გახვეულნი არიან მუდმივ დავა საჩივრებში. ძველი წესწყობილობის დროს თუნდა მართალა მეკომამეობის, ნათელმირონობის სასამართლო იყო, მაგრამ ერთგვარი სისტემა მაინც არსებობდა და ასე გლეხი ავად თუ კარგათ, გადაწყვეტილ პასუხს ღებულობდა თავის საჩივარზე.

დღეს ამის მსგავსი არაფერი არ არსებობს. სოფლის ყრილობებს ნაძირალები საითაც უნდათ, იქით მიუბრუნებენ თავს. სოფლის გონიერი, დარბაისელი პირები ან სრულებით ადარ მოდიან ყრილობებზე ან და თუ მოდიან, ხმა-ჩაკმენდილი გულ-მოკლულნი შესცქერიან ნაძირალების ფარფაშს. გაქრა რევოლიუციის მიერ გამოწვეული აღფრთოვანებანი. ავტორის აზრით გახალიგანებული ჯარის კაცები და კონტრ-რევოლიუციის ელემენტები ერთად მოქმედობენ. „მოწინააღმდეგე პირებს ხმა ვეღარ ამოუღიათ, რადგან მათ თვით გასამართლება მოელით გახულიგანებულ ჯარისკაცებისაგან. ს. ურიათუბანში სასიკვდილოთ სცემეს ამ სოფელში კარგათ ცნობილ გლეხს ჰაიკაძეს, რომელიც თვით მპრობელობის დროს, როგორც წევრი რევოლიუციონური პარტიისა, ციმბირში იყო გადასახლებული. ამ პირმა ველარ მოითმინა ბრბოს უსამართლობანი და გაბედულათ შეებრძოლა მათ თავრეშს. მარტო იმისთვის, რომ ყრილობაზე განაცხადა: ჩვენ შორის ბევრი ქურდი იმალებაო. გადმოიღეს ძირს და სასიკვდილოდ სცემეს.

ალარც სამართალი ხოფლად ალარც დამნაშავეების დასჯა და ნაძირალების ფარფაშა—ეი სურათი დღეანდელი კაპეთის სოფლებ[illegible]ა.

— მოგვეციოთ სამართალი, ალაგმეთ პროვოკატორ-კონტრ-რევოლიუციონერები და სასტიკათ დასაჯეთ დამნაშავენი—ეი რას მოითხოვს დღეს სოფლის ხალხი და თუ რევოლიუციუნურმა დემოკრატიამ ვერ შესძლო ამ ცოტა ხანში სოფლის ამ მოთხოვნილების დაკმაყოფილება, ეს სიგნალი იქნება სოფლად ომის, რომ რევოლიუცია შემოქმედი ძალებიდან დაშრეტილა, გამოფიტულა. მას ადარ შეუძლია თავის მტრებს გაუმკლავდეს და როგორც მომაკვდავ ლომს თითო წიხლს ყველა ჩაარტყამს.

აშკარაა, რევოლიუციამ უკვე განვლო ის საფეხური, როდესაც მისი ძალა-მოსილება ზნეობრივ გავლენაზე—სიტყვა-პროპაგანდაზე ეყრდნობოდა და მხოლოდ ამ საშუალებას ხმარობდა ფარულ მტრების წინააღმდეგ.

ამ ერთი კვირის წინად ერთს საზოგადოებაში, სადაც კომისარი უნდა აერჩიათ, წამოიყენეს კანდიდატურა ისეთი პირისა, რომელიც ძველი მთავრობის დროს არა ერთხელ ყოფილა მამასახლისად და დიდი საჩივარ მუდარის შემდეგ ძლივს მოუცილებიათ ხოლმე თავიდან. ეს ვაჟბატონი დაითრობოდა თუ არა, რომელიმე გლეხს შეუთვლიდა, რომ მისთვის ან ცოლი, ან ქალიშვილი გაეგზავნა, რომ ნამუსი აეხადა. ამ ვაჟბატონისათვის კანონისაგან ნებადართული მოვალენა იყო, რადგან სამაზრო ადმინისტრაციის უფროსნი მისი საუკეთესო მეგობრები იყვნენ. მაგრამ ამ გათახსირებულ თვისებებთან ერთად მეორე თვისებაც ქონდა, ეს იყო მისი სისასტიკე, აუწერელი რეპრესიები. მისი შიშით სოფელში კრინტს ვერავინ დასძრავდა. რომ შეეკითხენ, რად ირჩევთ ამ კაცსო, მათ მიუგეს—თავი მოგვებეზრდა. კარში ვერ გამოვუვლიართ შიშით. ეს კაცი „სტროლი“ კაცია, იქნებ წესრიგი დაარსოსო“.

(დასასრული იქნება)

საქართველოს ეროვნულ საბჭოში

მაისის 9 სხდომა

თავმჯდომარეობს გ. ლასხიშვილი.

სხდომის ხაგანი

1. საქართველოს კონსტიტუციის შემუშავება.
2. ამიერკავკასიის ტერიტორიის პოლიტიკური გადამიჯვნა.

მოხსენება

ამიერკავკასიის კონსტიტუციის შემმუშავებელ კომისიის მოქმედების შესახებ.

გ. რცხილაძე აღნიშნავს, რომ კონსტიტუციის შემუშავებელი კომისია შესდგება 24 პირისაგან. 15 ეროვნულ საბჭოების მხრივ. ხუთ-ხუთი თითო ეროვნულ საბჭო გან. კომისიის პირველი სხდომა მოუნდა საორგანიზაციო საკითხებს. ამ სხდომაზვე აღძრა საკითხი, რომ სხვა ეროვნულ საბჭოთა წარმომადგენლებიც ყოფილიყვნენ კომისიაში მოწვეულნი. ეს საკითხი გამოწვეულია იმით, რომ კავკასიის გერმანელთა ერთმა ნაწილმა განაცხადა კომისიაში, რომ მათ სურვილი აქვთ კონსტიტუციის შემუშავებაში მონაწილეობა მიიღონ. მაგრამ სომხის ეროვნულ საბჭოს წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ მას ჰქონდა განზრახვა, გარეშე გერმანელთა შუამდგომლობისა, საკითხი დანარჩენ ეროვნულ საბჭოთა წარმომადგენლების მოწვევისა, პრინციპიალურად დაეყენებინა. ამის გარშემო აზრთა გაცვლა-გამოცვლის შემდეგ, ეს საკითხი, მუსულმანთა წინადადებით, მოიხსნა. კომისია ფაქტიურად დარჩა წინანდელი შემადგენლობით.

მეორე სხდომა[illegible] საკითხებზე მსჯელობას მოუნდა. პირველი საკითხი იყო—რანაირად შეუდგეთ დაკისრებულ საქმეს. კონსტიტუციის შემუშავების. ეს იყო საკითხი მეთოდისა. ამის შესახებ ორნაირი აზრი გამოითქვა კომისიაში. ერთი აზრი იყო ასეთი: აღვნიშნოთ კონკრეტიულად რა და რა საქმეები უნდა ექვემდებარებოდეს საერთო მთავრობას და რა და რა კერძო ტერიტორიალურ-პოლიტიკურ ერთეულებს. და შემდეგ ამისა უკვე ტექნიკური საქმეა თვით კონსტიტუციის დაწერა, ეს მაშინ უბრალო და ადვილია შესასრულებლად.

მეორე აზრი კი იყო ასეთი: ჩვენ გაწვრთნილნი ვართ ვერთ პოლიტიკაში. არა ვართ კარგად გაცნობილნი ფედერაციის საფუძვლებთან, არ ვიცით რა და რა ტიპი არსებობს ფედერაციისა. ამიტომ საქმის ინტერესისთვის საჭიროა ამ საფუძვლებთან მახლობელი ნაცნობობა, რასაც მოგვცემს საერთო მოსსენებანი. ეს აზრი იყო კომისიის წევრთა ნაკლებ რიცხვისა.

აზრთა გაზიარებამ გამოარკვია, რომ არსებობს საერთო აზრიც. არის საკითხები, რომელნიც კამათს არ იწვევენ და ყველას აზრით საერთო მთავრობას, ცენტრს უნდა ექვემდებარებოდნენ. ეს არის საგარეო პოლიტიკა, სამხედრო საქმეები. ამიერკავკასია, საერთო აზრით, აგრეთვე ერთ საბაჟო ერთეულს უნდა წარმოადგენდეს, მას ერთი საბაჟო ხაზი უნდა ჰქონდეს შემოფლებული. დანარჩენი საქმეები კი საკამათონი იყვნენ. მაგ. რკინის გზისა, სისხლის სამართლის კანონები და სავაჭრო საქმეები. ზოგიერთი საჭიროა სცნობდა ცენტრის გამგებლობაში ყოფილიყო, მაგ. სავაჭრო საქმეები.

ამ საკითხების შესახებ ხსჯილობის დროს გამოირკვა, რომ ამიერკავკასიის მთლიანობა, ფედერაცია მეტიდრო და მაგარი არ იქნება.

მუსულმანებმა განაცხადეს კავშირი ეროვნულ-ტერიტორიალურ ერთეულებისა თავისუფალი უნდა იყოს, თვითეულ ამათგან სრული უფლება უნდა ჰქონდეს, როცა კი მოისურვებს, კავშირიდან გამოსვლისა. და ეს გამოსვლა ფედერაციიდან უნდა იყოს არა რევოლიუციონური, არამედ ბუნებრივი და სხვა ერთეულებზე გავლენას არ უნდა ახდენდეს, დანარჩენ ერთეულების გამაგრება უნდა იყოსო.

ერთმა მაჰომადიანმა განაცხადა: მე უფლება კავშირიდან გასვლისა მაინტერესებს არა მუსულმანებისათვის, მე მინდა ეს უფლება შემოგთავაზოთ სხვებს, მაგრამ თუ თქვენ არ გინდათ მე საწინააღმდეგო არა მაქვს-რაო.

ამ წინადადებების დროს თეორიული დასაბუთებაც სწარმოებდა. ზოგი ფედერაციის მომხრე იყო და ზოგი კონფედერაციისა.

არსად არ არის წმინდა სახის არც ერთი ამ ორ პოლიტიკურ ფორმათაგანი, არ არის არც წმინდა ფედერაცია, არც წმინდა კონფედერაცია, არამედ ყველგან არის ერთნაირი შერევა კონფედერაციისა. ამის მერე კომისიამ თავის შორის აირჩია მცირე კომისია, რომელსაც დაეკალა განგრძოს მუშაობა კონსტიტუციის პროექტის შემუშავებისათვის.

გ. ლასხიშვილი. მუშაობა როგორც ხედავთ, დასწყისშია. საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა იქონია ბჭეობა საერთოდ ამიერ-კავკასიის და კერძოდ საქართველოს კონსტიტუციის შემუშავების შესახებ. კომიტეტის უმრავლესობა იმ აზრისაა, რომ დღეს ამ საგანზე კამათი არ გაიმართოს. საჭიროა წინასწარ დასაბუთებული მოხსენება. თუ შეთანხმება ფრაქციათა შორის მოხდა ეს მოხსენება იქნება ერთი, თუ არ, მაშინ ცალ-ცალკე წარმოდგენილი იქნება აზრი ამა თუ იმ ფრაქციისა ძირითად საკითხების შესახებ. დღეს მხოლოდ კომისიას ავირჩევთ და მას დავავალებთ კვირის კრებისთვის ან როცა თქვენ მოისურვებთ წარმოუდგინოს საბჭოს თავის თავის მოხსენება კონსტიტუციის შესახებ და მაშინდელ კამათსაც, რა თქმა უნდა, მეტი ნაყოფიერება იქნება.

რ. გაბაშვილი. (რ. ნ. დ.) საჭიროა ვიცოდეთ, ეროვნულ საბჭოს აზრს იმ მთავრობის კომისიაში, რომელშიაც ჩვენი საბჭოს წარმომადგენლებიც შედიან, რაიმე ანგარიშს გაუწევენ, მნიშვნელობა ექნება თუ აქ მარტო მიტომ გვალაპარაკებთ კონსტიტუციაზე,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რომ ვილაპარაკოთ და ჩვენი თავი გავართოთ. ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ ხმები დადის, არ ვიცი რამდენად სწორი და მართალი, რომ იქნებ თვით სეიმისგანაც მოწონებულ კონსტიტუციას მნიშვნელობა არ ჰქონდესო. რადგან კონსტიტუციას მზამზარეულად გადმოგვცემენო.

ხ. ჯაფარიძე. (ს. დ.) ეროვნულ საბჭოს აზრს და პროექტს იქნებ იურიდიულად არა მაგრამ ფაქტიურად დიდი გავლენა და მნიშვნელობა ექნება. მაგრამ მე წინადადებას ვეძლევი, რომ საჭიროა საბჭო გაეცნოს საკითხს, მოსმენილ იქნას მოხსენება, გაიმართოს სჯა-ბაასი და შემდეგ ამისა უკვე მოხდეს კომისიის არჩევნები, ამიტომ ეხლა საჭიროა აირჩიონ სხვა და სხვა ფრაქციებმა მომხსენებელნი, მათ დაენიშნოთ დრო და შემდეგ საბჭოს წარუდგნენ.

პ. საყვარელიძე. (ალიონ.) უეჭველია ჩვენ საბჭოს აზრს დიდი მნიშვნელობა ექნება, ჩვენდგან შედგენილი პროექტი ფასს მოკლებული არ იქნება.

გრ. რცხილაძე. (ს. ფ.) მე მგონია, ჩვენ კომისია უკვე გვყავს. ჩვენ იქ მთავრობისგან შემდგარ კომისიაში 9 კაცი გვყავს, 4 მთავრობის მოწვეული, ხოლო 5 ალმ. კომიტეტისგან არჩეული. ეს რიცხვი საკმაოა. საქმის ინტერესი გვიკარნახებს ჩვენ კომისიასთან პარალელურად იმუშაგებს, არ ჩეულ იყვნენ ის პირნი, რომელნიც მთავრობის კომისიაში უკვე მონაწილეობენ. მე წინადადებაა, საბჭოში მოხსენებანი გაიმართოს, თუ რას წარმოადგენს ფედერაცია და რას კონფედერაცია.

პ. საყვარელიძე. კომისიაში ორი მიმართულებაა, ერთი ფედერატიული და მეორე კონფედერატიული. ასე რომ საბჭოში შესაძლებელია ორი მოხსენება. რა თქმა უნდა ეს მოხსენება იქნება, როგორც გრ. რცხილაძემ განაცხადა, პოლიტიკური, ე. ი. გაარკვევს საკითხს თუ რომელი ფორმაა ჩვენთვის უფრო ხელსაყრელი და სასარგებლო.

შ. ქარუმიძე. ადნიშნავს, რომ საერთოდ ამ საკითხზე სხვა და სხვაობაა აზრისა. კერძოდ ჩვენ ამ ფორმას პოლიტიკურს უყურებთ როგორც არა მკვიდრს და გარდამავალს.

ალ. ლომთათიძე, გრ. რცხილაძის წინადადებას ადგენს: ვკირაობ, დღის 12 საათზე, 9 კაცისაგან არჩეული კომისია წარდგეს მოხსენებას საბჭოს სხდომაზე და მაშინ გაიმართება კამათი.

მოხსენება

ამიერ-კავკასიის პოლიტიკურ ტერიტორიალური გადამოწყვნის შესახებ.

ნოე რამიშვილი. კომისიაში სამი პირია არჩეული—ამბობს მომხსენებელი—შინაგან საქმეთა მინისტრი, განათლების მინისტრი უსუბეგოვი და სასურსათო მინისტრი საკიანი. მე, როგორც თავმჯდომარემ, მოვიწვიე სამ-სამი პირი ეროვნულ საბჭოებიდან. ჩვენი საბჭოს მხრივ არიან: ალ. მდივანი, დ. ონიაშვილი და პ. ინგოროყვა. სომხეთისგან არის მარტო ერთი პარტიის წარმომადგენელი—დაშნაკელი. რაც შეეხება მაჰმადიანებს, მათ ჰყავთ ერთი მუსავათელი, ერთი სოც.-დემოკრატი და ორი სოციალისტურ ბლოკისა.

კომისიამ გამოსთქვა საერთო აზრი და სურვილი, რომ საჭიროა ყველას ჰქონდეს ერთი მჭიდროდ შემოფარგლული ტერიტორიალური ერთეულები. რამდენად შესაძლებელია ამის ცხოვრებაში განხორციელება, ამას დაგვანახვებს ის მცირე კომისია, რომელიც ამ საქმეზე მუშაობს. ჩვენი საბჭოს მხრივ ამ მცირე კომისიაში არის ალ. მდივანი, თათარებისგან შეიხულისლამოვი (ს. დ) და სომხებისგან გ. ხატისოვი. ამ კომისიას ეგალება შეიმუშაოს და წარუდგინოს დიდ კომისიას თავის პროექტები. საჭიროა ეხლა აირჩეს კომისია ეროვნულ საბჭოსთან, რომელიც შეიმუშავებს თავის პროექტს და საბჭოს წარმომადგენელნი კი იქ კომისიაში ერთხმად დაიცავენ მას.

კომისია, ჩემ თავმჯდომარეობით რომ არის, უკმაოდ ადიარებს მას, რომ ბაქოს გუბერნია არის ადერბეიჯანი, ქუთაისისა—საქართველო. დანარჩენი გუბერნიები კამათს და დავას იწვევენ. განსაკუთრებით გასამჯვნია სომეხ-თათართა ტერიტორია, გამოირკვა, რომ რამდენიმე ორივენი დასთმობენ.

სომხის ტერიტორიის შექმნისთვის კამათს არ იწვევს გუმბრის მაზრა მთლად, ყარსის ერთი ნაწილი, ალექსანდროპოლის, ერევნის მაზრების ნაწილები. დანარჩენი კი დავას იწვევენ.

მაჩაბელი და მაჰავარიანი კითხულობენ თბილისის მაზრაში ხომ არას გვედავებიანო.

ნ. რამიშვილი. სოც.-დ. კომისიას მარტო ერთი სხდომა ჰქონდა, იქ კი ამაზე ლაპარაკი არ ყოფილა. კერძოდ კი ვითარება ისეთია, რომ ზაქათალის ოლქს მთლად თათრები თხოულობენ, იქ საზღვრების შეცვლაც კი არ შეიძლება. რაც შეეხება დანარჩენებს ამაზე პრეტენზიებს არ აცხადებენ, თუ მეორე მეზობლებს არ დაეთმობიან.

რ. გაბაშვილი. ნ. დ. კომისიაში ყოფილა ალ. მდივანი. საჭიროა ვიცოდეთ როგორ უყურებს ამ საკითხს იგი ეხლა? დაიცავს თავის პარტიის რეალურ მოსახლეობის პრინციპს, თუ არა. თუ ის თავის პროგრამის ნიადაგზე დგას, ჩვენთვის აუცილებელია, რომ ამ კომისიამ სხვა გაგზავნოს მის ნაცვლად.

შ. მესხიშვილი. (ს. ფ.) გაბაშვილი ძალიან შემცდარი ბრძანდება, თუ ჰგონია რომ ჩვენი აქხანაგი ალ. მდივანი თავს აზრს დაიცავს. ის იქნება იგი გამოხატველია ეროვნულ საბჭოს აზრისა და ქართველ ერის რეალურ ინტერესების დამცველი.

გ. ლასხიშვილი. კომისიაში შედიან, გარდა ნ. რამიშვილისა (თავმჯდომარე), ალ. მდივნისა და იხგოროყვასი კიდევ შემდეგნი: ხოშტარია (დ. მეგრელი), ე. თაყაიშვილი, ა. ამბარაზი, ფ. გოგიჩაიშვილი, გ. გვაზავა.

გ. რცხილაძე. ს.-ფ.) ჩვენი ფრაქციის სახელით უნდა განვაცხადო, რომ ეთნოგრაფიული პრინციპი, რომლითაც ჩვენ ვხელმძღვანელობდით წინად ტერიტორიის გამიჯვნის დროს, დღეს სახელმძღვანელო არ არის. მაშინ სხვა დრო და და სხვა პირობები იყო, დღეს კი, როცა დროც და პირობანიც ჩვენის ცხოვრებისა არსებითად შეიცვალა, ჩვენ და ჩვენთან ერთად ალ. მდივანი დავიცავთ არა ეთნოგრაფიულს საქართველოს, არამედ პოლიტიკურს, გეოგრაფიულს და ეკონომიურს საქართველოს.

ამის შემდეგ ეროვნული საბჭოლებს წინადადებას გრ. რცხილაძისა და ალმასრულებელ კომიტეტის მიერ დასახელებულ პირი ირჩევს ტერიტორიის გამიჯვნელ კომისიაში.

დღის წესრიგი ამოწურულია და სხდომაც სრულდება სამ საათზე. შემდეგი სხდომა დანიშნულია დღეს, 12 საათზე.

ომი

კავკასიის ფრონტი

მაისის 10 ცნობა.

თბილისი. 11 მაისი. 10 მაისის 12 საათის ცნობა. 7 მაისს, სოფ. სარიოს და ხიზაბერის რაიონებში (ახალქალაქის ჩრდილო-დასავლეთით) თოფრის ჩატნიკები ჰცდილობდნენ სარო ძირის ქედის ხელში ჩაგდება. დამით ჩვენ ხერვისი დავიჭირეთ. ასპარეზის დანარჩენ ადგილებში არა მომხდარა რა.

დასავლეთის ფრონტი

გერმანეთის ცნობა

ბერლინი. მაისის 9. ლიუსბახის ჩრდილოეთით და ავრის ადმოსავლეთ ნაპირზე სამხედრო მოქმედება საგრძნობლად გაძლიერდა. ამ უკანასკნელ სამ დღე და დამის განმავლობაში მტერმა 27 ჰაეროპლანით იზარალა. ოფერ ლეიტენანტმა შლეიხმა გუშინ მესამე ჰაეროპლანი ჩამოაგდო. ასე რომ მას სულ ეხლა 28 ჰაეროპლანი ჰყავს დაღუპული.

ბერლინი. (მიღებულია რადიო-სადგურით გერმანულ ენაზე) 10 მაისის ცნობა. კემელის ოლქში, დუკეს ორივე ნაპირზე და ავრის დასავლეთ ნაპირზე საარტილერიო ბრძოლა გაცხოველდა. აქ მტერმა იერიში მოიტანა. ამ იერიშის მოგერიებისას ტყვეები წამოვიყვანეთ. საღამოთი, იზერ-ონესეს შუა საარტილერიო სროლა გაჩაღდა.

საფრანგეთის ცნობა

პარიზი. მაისის 9. ამ უკანასკნელ სამ დღის განმავლობაში ლირსშესანიშნავი არა მომხდარა რა. მარტო ხელლმონტ-დიდბერის ფრონტზე ორივე მხრივ საარტილერიო სროლა.

პარიზი. საფრანგეთის ოფიციალური ცნობა. გრიეენნეს და ლასენ ნეიეონში საარტილერიო სროლის გარდა ლირსშესანიშნავი არა მომხდარა რა.

ახლო აღმოსავლეთი

კონსტანტინოპოლი. 10 მაისის ოფიციალური ცნობა. პალესტინის ასპარეზი. იერუსალიმ-ნამლუსის გზის ადმოსავლეთ პუნქტებში საარტილერიო ბრძოლა გაჩაღდა. სანაპიროებზე მტრის ჰაეროსტატი ჩამოვაგდეთ. ასპარეზის დანარჩენ ადგილებში ლირსშესანიშნავი არა მომხდარა რა.

რუსეთი

ნარვაში

მარტის 4-დან ნარვა გერმანული ქალაქია. რუსები ქალაქიდან თანდათან მიდიან. დაითხოვეს ფოსტა ტელეგრაფის მოსამსახურენი. მაგრამ გერმანელები იქნებიან. ქალაქს განაგებს გერმანული ქალაქის მმართველობა.

გერმანელების შემოტევა

უკრაინის რაიონი

ალმოხაგლეთის ფრონტი. აზოვის ზღვის ჩრდილო ნაპირზე ჩვენ წინ წავიწიეთ. მიეფეთ დონის შესართავამდის და დავიჭირეთ ქ. ოლტოვი. ამის შემდეგ გავმართეთ მოლაპარაკება მოსაზღვრე ხაზების დაწესების შესახებ.

უმაღლეს სამხედრო საბჭოს განკარგულება

უმ ღლესი სამხედრო საბჭო აუწყებს დონის ყუბანის და მახლობელ ოლქებს ყველა საბჭოთა მთავრობას და დაწესებულებათ, რომ ის შეიარაღებული რაზმები, რომლებიც უკრაინის საზღვრებს გადმოცილდებიან მიიდგან როგორც მტრის ბანდები და თუ უარს განაცხადებენ იარაღის დაყრის შესახებ—მათ წინააღმდეგ ყოველივე დონისძიებას უნდა მიმართოთ. ასეთი ბანდებთან ბრძოლის წესიერად წარმოებისათვის:

1) დონისა და ყუბანის ოლქში გამოცხადდეს საბჭოთა წესები.

2) საზღვრებზე დადგნენ მოდრაჯნი. იხელმძღვანელეთ საველე სამსახურის წესდებით.

3) მოდარაჯეთა ხასიათსა და სიფხიზლეზე პასუხს აგებენ სამხედრო ხელმძღვანელნი და კომისრები.

4) სასტიკად დაეცულ იქმნას დისციპლინა ყველა საბჭოთა რაზმებში.

5) აცნობოთ უმაღლეს სამხედრო საბჭოს გაცემულ განკარგულებათა ასრულების შესახებ და წესიერადვე აუწყოთ ეერმანელ ბანდების იმოძრაობა, და აგრეთვე ადგილობრივ მთავრობათა სამხედრო ლონისძიებათა შესახებ.

უმაღლეს სამხედრო საბჭოს თავმჯდომარე ტრაცკი.

სამხედრო საბჭოს წევრები: ბოდვოისკი და კ. მეხონი.

სამხედრო ხელმძღვანელი ბონჩ-ბრუევიჩი.

ზავი უკრაინასთან

მოსკოვი. მაისის 9. ყველას ხასწრაფოდ. რუსეთის რესპუბლიკის მთავრობა, თან ხმად ბრესტის საზავო ხელშეკრულების მოთხოვნილებისა, შეუდგა უკრაინასთან ზავის შეკვრას. ვორონეჟს, კურსკის და ბრიანსკის ფრონტებზე უკვე შესწყდა სამხედრო ოპერაციები და დროებითი მოსაზღვრე ხაზები დაწესდა. გარეშე საქმეთა სახალხო კომისარიატის განმარტების თანახმად, ჩვენი საზავო დელეგაცია ამ—დღეებში შეხვდება გერმანეთ უკრაინის დელეგაციას და ხელშეკრულებაზე ხელს მოაწერს. ყველა ფრონტზე სდგანან დარაჯები, რომლებიც რუსეთის ტერიტორიაზე შეიარაღებულ რაზმებს არ უშვებენ. მაგრამ მტრის ბოგიერთა რაზმები არ დაეგენ ცენტრად მთავრობათა ბრძანებებს და დონის ოლქის საზღვრებზე იჭრებიან.

ბრძოლა

თბილისი

◆ საქართველოს ეროვნულ საბჭოს კრება მოხდება დღეს ნაშუადღევის 1 საათზე. განსახილველია: საქართველოს და ამიერ-კავკასიის სახელმწიფოს კონსტიტუციის შედგენის საკითხი. კანდიდატების დასწრება საჭიროა.

◆ ინგლისის სამხედრო მისიის წასვლა. ინგლისის სამხედრო მისია თბილისიდან ავტომობილით კავკასიას ფრონტის შტაბთან მუშაობდა. შტაბის სადგომში, რომლებიც უცხოელების მისიები მუშაობდნენ, ეუნის მხოლოდ ფრანგი ოფიცრები და დარჩენ.

◆ თამაშობა. თამაშის დღეს, დიდუბის ტაძარში, „განათლების“ საზოგადოება ჩვეულებისამებრ წრეულსაც დღეს სწყლობს თამაშის დღეს. ქალთა სემინარიის ფონდის გასაძლიერებლად საჩაე „ძურ ნუგეშში“ გაიმართება კონცერტი, ჩაი საუზმით. დიდუბის ეკლესიის გალავანში მოთავსებული იქნება პატარა ბუფეტი. „განათლების“ საზოგადოება იმედოვნებს რომ თამაშები საბელწოდების დღეს არ დაიშურებენ თავიანთ წვლილს და ამით დიდ სამსახურს გაუწევენ უდარიბეს ქართველ ქალების ადგილდას.

◆ თბილისის ქართველ ვაჭართა და მრეწველთა კრება დანიშნულია დღეს 10 საათზე ქართული კლუბის დარბაზში. კრებაზე დაეწყრება და მომზადების შესახებ მოხსენებას წაიკითხავს საქართველოს ეროვნულ საბჭოს წარმომადგენელი.

◆ საყურადღებო წარმოდგენა. ქართულ კლუბში ხვალ, ორშაბათს 13 მაისს (30 აპრილს) ქართველ მსახიობთა მიერ ვიქტორ გამყრელიძის და შალვა დადიანის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება ისტორიული პიესა ვალერიან გუნიასი, „ბურულების ცხოვრებიდან „ორი გმირი“.

◆ იაკობ გამყარდაშვილი. დღეს, 12 მაისს, დღის 12 საათზე, ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიაში გადახდილი იქნება პანაშვიდი ვერაგულად მოკლულ თავრიზში, ექიმ იაკობ გამყარდაშვილის სულის მოსახსენებლად.

◆ თამაშობა. სამშაბათს, 1 მაისს, (ახ. სტილ. 14 მაისს), წმ. თამაშობის დღესასწაულს, დიდუბის ტაძარში მწირველები მოძანდებიან მის უწმინდესობა სრულიად საქართველოს პატრიარქ-კათალიკოსი კირიონ II და მადალ ყოვლად უსამღვდელესი თფილელი მიტროპოლიტი ლეონიდი.

◆ მილიციის უფროსმა ერთი თვვთ დააპატიმრა მე-2-ე კომისარიატის მილიციელი ვიქტორ მელია ბინტოკის სროლისათვის ქალაქ გარეთ, არ ყოს გაყოდვისთვის-მეღუნეში: ვართან სუქიაშვილი და ხახაჯნოვი 2 კვირით, ბეგაძე—2 თვით; ტიგრან ნაბარიანი, 1 თვით, როგორც მავნე პირი, მე-2-ე კომისარიატის უმცროსი მილიციელი—1 თვით ქუჩაში სროლისათვის, მე-5-ე კომისარიატის უმცროსი მილიციელი ივანე სიმონიშვილი ლოთობისა და ვიტოვკის დაკარგვისათვის, ამას გარდა გადახდება თოფს ლირებულება.

◆ დამცველმა შტაბმა დააპატიმრა: ვაჭარი მ. გაბოშვილ ფულით სპეკულაციისათვის, შტ.-კაპ. გ. პიზუშკა—სახლში სროლისთვის, ჯარ.-კაპ. ბაბაინი ფულის მოპარვისთვის.

◆ ალაზნის გაღმა რაიონის დაცვა. მდ. ალაზანის გაღმა რაიონის დასაცავად მთავრობამ დაადგინა 350 კაცი საგან დაცული რაზმი შესდგეს.

◆ თავდაცვის საბჭოს დადგენილება. თავდაცვის უმაღლესმა საბჭომ დადგინა საბჭოს ყველა გაწყვეტილებები გაუქმდეს და მათი ფუნქციები გადაეცეს საოპერაციო სამხედრო ფრონტის მთავარსარდლის შტაბს, საგარეთის საქმე გამოკვეთის მთავარ უფროს გზათა მიმოსვლის განყოფილების ფუნქციები—გზათა ბიმოსვლის სამინისტროს.

◆ ბათომში შესვლა. გარგეშე საქმეთა სამინისტროს ბევრი ეკითხება ბათომში წასვლის შესაძლებლობის შესახებ. ამის გამო სამინისტრო საყოველთაოდ აცხადებს, რომ ამ ხანად შეიძლება მხოლოდ ბათომისკენ წასვლის ნებართვა ოსმალეთის ჯარის ხაზამდე. არავითარი გარანტიის მიცემა ოსმალების მიერ დაპყრობილ ადგილებში გავლის შესახებ სამინისტროს არ შეუძლია.

◆ ქალაქის თვითმართველობის სკოლა. ქალაქის თვითმართველობამ წელიწადში ქალაქის სასწავლებელთა სუსტ მკერდის ბავშვებისთვის სკოლა შეიძინა.

◆ ავტომობილთა ტრანსპორტი თბილისი-კავკასამდე. ქალაქთა კავშირი აწყობს ავტომობილთა ტრანსპორტს თბილისიდან კავკასამდე.

◆ სამხედრო გზის დასაცავად შესდგა საგანგებო რაზმი. რაზმში 350 კაცი შედის.

◆ უკვალოდ დაკარგული ექიმი. ბათომის ბრძოლის დროს ექიმი კონსტანტინე (ოგიგე სვიმონი) ვლადიმერის ძე ბაბაშიძე უკვალოდ დაიკარგა. მსახურობდა ქართველთა მეორე მსროლელ რაზმში. დამწუხრებული და ელისაბედი სთხოვს მის ძმასთან მყოფ ნაცნობებს ან და მნახველებს მოაწოდონ რაიმე ცნობა ძმის შესახებ შემდეგის მისამართით ქ. თბილისი. ყოფილ ნოვის ქუჩა № 24. ელისაბედ ვლადიმირის ასულს კორძაიასა.

გუმგრეში

რადგანაც ოსმალთა ჯარი უახლოვდება მდ. არპა-ჩაის მარჯვენა ნაპირს და გუმბრის (ალექსანდროპოლის) მცხოვრებთა შორის მღელვარებაც იზრდება, ამისთვის ადგილობრივმა მოსახლეობამ გადასწყვიტა, შეადგინოს დელეგაცია ოსმალთა შტაბში გასაგზავნად. სამშვიდობო დელეგაციის შემადგენლობა ოსმალთა წარმომადგენლებთან მოხდა სოფ. მოლა-მუსაში. (ყარსის ოლქში). აქვე მიღებულ იქმნა ოსმალთა შტაბიდან შემდეგი შინაარსის მოწოდება: „ალექსანდროპოლში, სომეხ-ბერძენ-მაჰმადიანთა მოსახლეობას“. 1) გულითად მადლობას გეწერავთ, რომ დაიცავით მაჰმადიანთა მოსახლეობა ყოველგვარ უბედურობისგან. 2) დარწმუნებული ვართ, რომ ბერძენთა და სომეხთა მოსახლეობა, როგორც წინედ—ისევ ეხლა მზად არის დაემორჩილოს ოსმალეთს და მშვიდობიანი დამოკიდებულობა განაახლოს მასთან. ყველაფერში პასუხისმგებელი ვართ მე და ჩვენი ჯარი, 3) გთხოვთ გამოუშვათ მაჰმადიანები, რომელთაც ჰყურთ ყარსის ოლქებში ცხოვრება.

მე-ნ ე კავკასიის დივიზიის ხელმძღვანელი. წარწერა „მ. ჰ.“.

თერგის ოლქში

ბრძოლა ჩაჩნებთან.

ჩერგლენსკაია-უსტოვია-პეტროვსკთან (კავკაზის რკინის გზაზე) საბჭოთა ჯარების ნაწილებს ბრძოლა აქვთ ჩაჩნებთან. ამ უბანში ტელეგრაფი და მოძრაობა დროებით შეწყვეტილია.

მოძრაობა კავკაზის რკინის გზაზე.

მოძრაობა სწარმოებს სადგურ არმავირის, ტიხორეცკაიას, ეკატერინოდარის და ველიკოკნიაჟესკაიას უბნებში. არ იყიდება ბილეთები: უსტოვია—ბაქოს, ბესლან—ვლადიკავკაზის, სევასტოპოლი—კავკასკაია—ნოვოროსიისკი, ველიკოკნიაჟესკაია—ცარიცინ, ბეშტა—ეელეზნოვოდსკის უბნებში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბრძოლა ინგუშეთსა და ყაზახეთს შორის.

თერგის ოლქის ზოგიერთ ალაგებში კვლავ შეტაკება უხდებათ ყაზახებსა და ინგუშებს. მშვიდობიანობის ჩამოსაგდებათ თერგის სახალხო სამეკომ მთიდან ინგუშეთში გაგზავნა ყაზახი გუდჩენკო და ინგუშების წარმომადგენელი მერზაბეგოვი.

თბილისის სასულიერო სასწავლებელი

(სამღვდელოთა ხაუურადღებოდ)

ყველამ ვიცით, რომ თბ. სას. სასწავლებელი გაკუთვნის მის დამაარსებელს, აღმშენებელს და შემნახველს ქართველ სამღვდელოებას, ხოლო შიგ ბატონობდნენ ქართველთ მოძულე რუს-ბიუროკრატები, ცრუ პედაგოგები, ქართველ მოწაფეთა მდევნელნი. ასეთ დეგენერატთა სანიმუშოდ დღესაც შეგვრჩა ხელში ზედამხედველობა ამ სასწავლებლისა დეკ. ი. ბუტირსკი, რომელსაც თუმცა უსწორო ქართველთ ეკლესიის განთავისუფლებამ, დიდმა სახალხო რევოლიუციამ, თუმცა ეს სასწავლებელი სრულ გიმნაზიად არის გადაკეთებული და მისი დირექტორია ან. ივ. ნატროშვილი, მაგრამ დეკ. ბუტირსკის, როგორც ჩვენულს ბრძანებლობას, არ ეთმობა ეს სასწავლებელი, თავის ფრთებს ქვეშ შემოიკრიბა ეუშმარიტ რუსის ჰანგზე მოწაფე რუს ბერძენ-ოსობა და გაანაგრძობს ისევ ბატონობას, მათ სწავლებას და წრთვნას ქართველთ მოძულეობაში; ზეიმობს, ვითარცა წარმომადგენელი (აწ უკვე მომკვდარ) სინოდისა. ვოსტოროგოვის შვილობიდან, ბერძენის მღვდელ ანდრიანო-კარიმოვ-პოლიტოვ-ხარიტონოვები ბუტირსკისთან ერთად ხელიხელ ჩაკიდებულნი ყოველგვარ გეგმას აწყობენ, ებღაუბებიან ამ სასწავლებელს და უნდათ ქართველ მღვდლებს გამოჰგლეჯონ ხელიდან. ზოიყვანეს ორი წყება ყარსიდან გამოქცეული ბერძნობა თავიანთ მღვდლებით და მოათავსეს იმ ოთახებში, სადაც სცხოვრობდნენ რეკვიზიციის წესით ქართველი სტუდენტები. ლტოლვილმა ბერძნებმა მთლად წამურტლეს აქაურობა: ერთნაირად აუწმინდურებენ შიგ საცხოვრო ბინებს, კარიდორებს, ეზოებს და სხვა. ბღუჯა ბღუჯა ჰყრიან აქა იქა დაუხოცავ ბუგრს. ყველა შეგნებულმა იცის თუ რაც მოსდევს ამგვარ ანტისანიტარულ მდგომარეობას... ჭირი და ბუსრვა ხალხისა. მათზე არც დარიგება სჭრის,—სასწავლებელი ჩვენია და ჩვენი ნება ასეთია. ასეც ჩასძახიან ბუტირსკი და ბერძნის მღვდლები.

ამ სასწავლებელშია ვინმე ფერშალი ოკულიჩი კოსტა გაპტყეულებული თავისი ცოლ-შვილითა და წყვრი რუსთა კავშირისა. თავის ხელობას არა სჯერდება, ქართველების წინააღმდეგ ყველაფერში ეჩრება და ასე ვსთქვათ ერთგვარი დაგვესკაა მ. ბუტირსკისა. ამან ჯერ სასწავლებლის ეზოთიქი გაჩანაგა თავის გარეშე პაციენტებზე და ახლა ბელი მიუყვია მოძრავ დანარჩენ ქონებისათვის.

მოგეხსენებათ, სასწავლებელს ჰქონდა პენსიონი 130 სულისათვის. იყო საკმარი საწოლები რკინისა, მასზე ფიცრები და საყუდლები, ლეიბები და წყვილ-წყვილი ბალიშები მატყლით და ზდვის ბალახებით დატენილი; ორ-ორი წყვილი ზეწრები, ბალიშის პირები, ზამთრის საბნები; თითოც ზაფხულის საბნები და სხვა. საავადმყოფო მომართული 35 საწოლით, ხალათებით, საცვლებით; სამზარეულოში სპილენძის ქვაბები, ჭურჭელი, სუფრები, ხელსაწმენდები, ტილოები; მაგიდები, სკამები, დგამები, ყუთები, მოკეები, აბანოს მომართულობა და სხვა. წიგნთსაცავი? ჰმ!.. რა იქნა ახლა ყველა ეს? რატომ ადარა სჩანს დღეს ეს ქონება? ბუტირსკ-ვინოგრადოვ-ოკულიჩს შუა ყოველივე გაქრა, გაჭრა!. ყველაფერი მიიყიდ-მოიყიდა, მიფანიერდა, გაანიავდა. დაიდუბა 500,000 მან. დირებული უძრავი ქონება. დეკ. ბუტირსკი კი ბრძანებს: სინოდი ნუ მომკითხავსო, ამა სინოდი?! ამასთანავე ეს ვაუბატონები ბეჯითად უ ხედან მაგიდას და ყოველ დღე აქტებსა სთხზავენ, თუ რომელი ნივთი ქალალდით სად აჩვენონ დაკარგულად, გამქრალად. ამავე დროს კი დამლამეობით ქონება წვრილწვრილად იზიდება ქალაქში, ბაზრებზე, ნაცნობ-ნათესავებში. სტდ. ჩ—ნა ერთ ერთ ამათ მაკლერს—რაინდს დამე მოატანა ბნელ კლასში, რომელიც უცდიდა მარჯვე დროს...

ამის შემდგომ ნება მიბოძეთ ვიკითხო: ვინ არის პატრონი ამ სასწავლებლისა? ქართველო მღვდლებო, რომელთაც ჯიბეები იყვლიფეთ მამაპაპითგან ამ სასწავლებლის შენობისა და ქონების შეძენისათვის, ნუ თუ დღეს გული ადარავის გვწვით ამაზე?! დღეს თუ არა, ხვალ მაინც ამ შენობას ჩანთქავს ანძაში (ცეცხლი) და მერე თქვენ ხომ შემდეგ თაობას ვეღარ დაუდგამთ მაგიერ სასწავლებელს.

ვინ ხართ პატრონი!!!

ნარ-ბანი.

მეცხვარე-მესაქონელეთა გასაჭირი

დადგა მაისი, და ჩვენებური მეცხვარე-მესაქონლე საგონებელს მიეცა, დადონებული დაიარებიან თბილისში და ყველა შენხვედრს, ნაცნობს თუ უცნობს თავის გაჭირვებას შესჩივიან და შველასა და დარიგებას ემუდარებიან. ისევ აწყვიწილი ამ გაუთავებელ ომების და რევოლიუციის გამო საქმე, რომ მეტი ადარ შეიძლება, ბოლო ალარას ეჩანს, და ამასობაში იღუპება ქვეყნის მარჩენელი ყველა სამეურნეო დარგები. იღუპება ჩვენი ქართველი ხალხის უპირველესი რჩენის სახსარი მეცხვარეობა და მესაქონლეობა. ამაზე წინადაც გვქონდა გაზეთებში ცნობები. გვეგონა საქმე სახრანაგზე არ მიდგებოდა და მეცხვარეობისთვის იზრუნებდა ვინმე, მაგრამ დღეს ვხედავთ, რომ მეცხვარეობისთვის ზრუნვა მარტო ცხვრის პატრონზეა მიტოვებული, თითქო მარტო მათი სარგებელია ცხვარი და საქონელი, და სხვისა არავისი. დღეს დიდი ცხვრისა და საქონლის პატრონები ცდილობენ, თბილისში იარაღი მაინც იშოვონ, რომ შეიარაღებული მწყემსებით ცხვარი და ძროხა ყაჩაღთა დატაცებისაგან გადაარჩინონ, მიადწევენ მიზანს თუ არა—ამას დავინახავთ.

საინტერესო ცნობები გადმოგვცეს ამათ, შესახებ ცხვრის რაოდენობისა საქართველოში და საძოვარ ადგილებისა, სადაც უსარგებლნიათ ჩვენს მეცხვარეებს უხსოვარ დროიდან ჩვენს ქვეყანა საქართველოში, და ეს სარგებლობის უფლება არ დაუკარგავთ მაშინაც კი, როცა ესა თუ ის კუთხე საქართველოს წარმომეფეა უცხო მტერთაგან. ამიტომ დღემდის საქართველოს ცხვარი და საქონელი გადადიოდა საძოვრად შორს, ოსმალეთის სამფლობელოშიაც, და მოზდოკისა და ყუბლიარის ველებშიაც. ამას იქით როგორ იქნება, შეინარჩუნებს საქართველო ამ სარგებლობის უფლებას თუ არა, ამაზეც მომავალი გვაჩვენებს. ღმერთმა კი ნუ ჰქმნას, რომ დაკარგოთ ჩვენი მრავალ საუკუნოებით მოპოვებული უფლებები. მაშინ ჩვენი ქვეყანა უფრო გადარიბდება.

აი ცნობები სახელმწიფო მიწათ მოქმედების კანცელარიიდან:

რაოდენობა ცხვრისა, რომელიც საბალახოთ დადიოდა ყარსისა და არტაანის ოლქებში:

1) თიანეთის მაზრა, ას-სამოცდათი-ათასი სული (170,000) ცხვარი.

2) სოღანლის მაზრა: სამას-ორმოცდა-ათი-ათასი (350,000) სული.

3) ბორჩალოს მაზრა: ას-სამოცდა-ხუთი ათასი (165,000) სული.

4) თბილისისა: ორასი ათასი (200,000) სული.

სულ რვაას-ოთხმოცდა-ხუთი ათასი (885,000) სული ცხვარი.

რაოდენობა ანგ სიგრცე საბალახოიალაღებისა, სადაც დაუდგთ ეს ოდენი ცხვარი:

თბილისის გუბერნიაში: კერძო, სახელმწიფო და საუფლისწულო საგრთოდ: ხუთას-ათი ათასი (510,000) დესეტინა.

ამაში სახელმწიფო არის ას-თერთმეტი ათას-ცხრაას-სამი (111,903) დესეტინა.

კერძო მესაკუთრეთა: ას-ორმოცი ათასი (140,000) დესეტ.

დანარჩენი საუფლისწულო და სხვათა სამფლობელო ორას-ორმოცდათერთმეტ - ათას-ოთხმოცდა - ჩვიდმეტი (258,097) დესეტინა.

ოსმალებს წაურთმევიათ თოთხმეტი ათასი დესეტინა ყარსის ოლქში და ის საძოვარი, რომელიც 1885 წლის კანონით მიეცათ როგორც ნადელი სხვა და სხვა სოფლის საზოგადოებებს, რომელიც ჩამოეკრიბათ ქართულ სოფლებს, (მაგალითად: დიდ თონეთს ჰქონდა მთა: ქასრეთი და სამოთხე).

რაოდენობა კერძოსი და მთელი ნადელად მიცემული საძოვრებისა ყარსის ოლქში უდრიდა სამას-ხუთი-ათას (305,000) დესეტ., ბორჩალოს მაზრაში კერძო მესაკუთრეთა საძოვარი — ოთხმოცდა-ათი-ათასი (90,000) დეს., საუფლისწულოსი თვრამეტი ათასი (18,000) დესეტინა.

ახალქალაქის მაზრაში: სახაზინო ოცდაორიათას-ცხრაას-თვრამეტი (22,918) დესეტინა.

ხოლო კერძო მესაკუთრეებისა ათას-ას-სამოცდა-თორმეტი (1172) დესეტ.

ახალციხის მაზრის საძოვრის რაოდენობა არა სცოდნიათ და ვერ მიუცია კანცელარიას.

როგორც სჩანს, ეს ჩვენი ცხვრისა და საქონლის იალაღები, როგორც იტყვიან, მგლის პირშია და ამაზე მართებთ ყველა ჩვენი ქვეყნის გულშემატკივართ, ხელი აპყრან და უშველონ ჩვენს მეცხვარეებს ცხვრისა და საქონლის საძოვარზე მშვიდობიანად წასხმაზე და იქიდან მშვიდობიანად დაბრუნებაზე, რომ ეს ამოდენა სიმდიდრე, ურომლისოდ ვერც ჩავიცვამთ-დავიხურავთ და ვერც გამოვიკვებებით.

გარდა აქ მოყვანილ ცნობებისა, არის კიდევ სხვა მრავალი საბალახე მთები ქართლში და იმერეთში, სადაც წვრილ-წვრილი ფარები ცხვრისა და საქონლისა იკვებებიან. ყველაფერს დაუყოვნებლივ შემშეაება და გარჯა უნდა, ახლავე უნდა წართმეულ საძოვრებზე ყარსის ოლქში შეამდგომლობა აღიძრას ვისთანაც ჯერ არს, რომ ჩვენი უფლება არ დაიკარგოს მაზედ. აგრეთვე იმიერ-კავკასიის საძოვრებზედაც, რომელიც შეიძლება სხვა სახელმწიფოში მოჰყყვეს.

ა. ლ.

ექიმი

დონინი

პარიზის და ბერლინის უნივერსიტეტის ყოფილი დიდი ხნის ასისტენტი

ეღება თვალის ტკივილებით ავადმყოფებს

დილის 10—12 ს. საღ. 4—7 საათამდე. მიხეილის პრ. № 76. (ვაიკინის კბილის საექიმო).

ტელეფონი 7—38.

ქართული დრამატიული საზ. გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ მის მიერ დანიშნულია პრემიები საუკეთესო ორგანალური პიესებისთვის.

პირველი	პრემია	(ერთი)	1000 მან.
მეორე	პრემია	(ორი)	700 მან.
მესამე	პრემია	(ერთი)	500 მან.

პიესებს განიხილავს ამისთვის საგანგებოდ დანიშნული კომისია.

დაბეჭდილ კონვერტებში ავტორი აღნიშნავს თავის სახელს, გვარს და პიესების სათაურს.

ეს კონვერტები გაიხსნება მხოლოდ მაშინ, როდესაც სამუდამოდ გამოირკვევა, რომელ პიესას რა პრემია აქვს მინიჭებული.

პრემიით დაჯილდოვებული პიესის სცენაზე დადგმის უფლება ეძლევა განსაკუთრებით დრამატიულ საზოგად. ხოლოდ 3 წლით, მაგრამ ავტორი მიიღებს ყოველთვის თვითეული წარმოდგენაზე დანიშნულ ჰონორარს.

პიესები უნდა წარგზავნილ-ნეს დრამატ. საზოგადოებას ამ წლის 15 ოქტომბრამდის ამ მისამართით: ქართული დრამატიული საზოგადოების კონტორა.

1—949—1

ქართული კლუბი

ორშაბათს, 13 მაისს (30 აპრილს) 1918 წ.

ქართველ მსახიობთა მიერ დ. მსახ. ვიქტორ გამყრელიძის და შალვა დადიანის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება ცნობილი ისტორიული პიესა გურულების ცხოვრებიდან

ოქრი გმირი

დრამა 8 მოქ. ვ. ვუნიანი.

1 მოქ. შეთქმულება და ღალატი. 2 მოქ. კარჩხალიან მთებიდან ოსმალთა განდევნა. 3 მოქ. ფიდანაშაულო ხახულელი.

ბილეთები იყიდება ყოველ დღე კლუბის კასაში.

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

გამგე ბ. ფრანგიშვილი. (3—3) რეჟისორი ვანო ბარველი.

ცხადდება, რომ შემოწირულება საქართველოს ეროვნული ფონდის გასაძლიერებლად მიიღება ეროვნულ საბჭოს საშტაბ-ბინაში, ფრანკლინის ქუჩ. 11, საკუთარი სახლი დილის 11—3-მდე

კავკასიის სამოსწავლო ოლქის კომისარიატის მიერ ნებადართულია სამ თვიური

იურიდიული კურსები

ნაფიც მეაქილ ნ. ნ. მაქსიმოვის ხელმძღვანელობით

კურსების მიზანი: 1) იურიდიულ მეცნიერებათა სწავლება, 2) იმ პირთა მზადება, ვისაც ჰსურს იმსახუროს სახელმწიფო, საზოგადო თუ კომერციულ დაწესებულებათა შორის. **პროგრამა:** სისხლისა და სამოქალაქო უფლებათა საფუძვლები; სისხლისა და სამოქალაქო პროცესები; სახელმწიფო და სადმინისტრაციო უფლებათა მოკლე კურსები; სათამამუქო და საგადასახადო უფლებები; საქალაქო და საერთო დებულებანი; წესდება მილიციის შესახებ; კოოპერაციის კურსები. სასწავლო თვითეულ კურსისა 200 მანეთი, რაიც ორჯერადად შეიძლება შეწოლილ-ნონ. ჩაწერა შეიძლება ელისაბედის ქუჩაზე, № 67, საღამოს 5—7 საათზე. მეცადინეობის დაწყების დღე ცალკე იქნება გამოცხადებული.

(5—1587—4)

ახალი წიგნი

გრიგოლ ვეშაპელი.

საქართველო და რუსეთი

(მეფე ერეკლეს პოლიტიკა)

საქართველოს ისტორიული საზღვრების საკითხ.

ფასი 1 მანეთი და 50 კაპ.

წიგნი იყიდება: „საქართველოს“ კონტორაში და კიკნაძის „ნიფანია რუჩის“ და „წერა-კითხვის“ წიგნის მაღაზიაში.

მოამხმარებელ საზოგადოების

„დახმარების“

გამგეობა ამით აუწყებს საზოგადოების წევრებს, რომ საზოგადოების საქმე გაფართოვდა და ამ კვირიდან, ანგარიშის წინა დღეებში, გაიხსნა **განყოფილება**

მთავარი მაღაზია მოთავსებულია ეროვნის მოედანზე, ყოფილ ძმ. ფორაქიშვილების მაღაზიაში, ხოლო განყოფილება—ოლდას ქუჩაზე,—იქ, სადაც დღეს იმყოფება „დახმარება“.

საზოგადო კრების დადგენილებით თითო წევრმა უნდა გადიხადოს 5 მ. საწევრო ფული და 50 მ. საძაო გადასახადი. წინად მიღებული ფული ჩაითვლება ამ თანხაში, ისე რომ **ვისაც გადახდილი აქვს 13 მანეთი, უნდა ხაჩქართად შეგოლოტანოს დანარჩენი 42 მანეთი.**

ფულის შეტანა და წევრად ჩაწერა შეიძლება დღეიდან ორთავ ზემოხსენებულს მაღაზიაში. აგრეთვე: წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში (ივ. ავალიშვილ ან) და გაზეთ „საქართველოს“ კანტორაში (ეგნატე გეგეჭკორთან).

ეროვნის მოედანზე მაღაზია გაიღო ალდგომის წინა დღეებში.

მარტის 20 გაიხსნა ახალი

საკაშრალო

ეკეთილგვარ ამაც მუშაფთათვის

ექიმ ე. ბ. მაქინარიშვილის და ლ. ბ. ნაზარეტიანცის

საავადმყოფოში ირიბეს კბილის ხაექიმო კაბინეთი ხელოვნურ კბილების ტექნიკურ ლაბორატორიით.

მიხეილის პროსპექტის და („ალეხინი“ ქუჩ. კუთხე № 22 შესავალი კოროხინი ქუჩიდან). ტელეფონი 10—87.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე დილის 9 საათ. ნაშუადღევის 3 ს-დე.

ვენერიულ ავადმყოფების მიღება—საღამოს 4-დან—8-მდის. ქალების და ბავშვების მიღება 4—5 საათამდე.

დარიბები მიიღებიან კვირაობით, 10—12-მდე უფასოდ.

ხამკ. ... ალო კაბინეთი ექიმ

ალექსანდრე დავითის ძის

კაპელიასი

იღებს კანისა, ვენერიულის და სიფილისით ავადმყოფებს (914-ს და 606-ს შეშხაპუნება) ავადმყოფთა მიღება ქალებისა და ბავშთათვის 4—5 დანარჩენები 5—8 საათამდე. საღამოთი. მიხეილის პროსპექტი № 116 სასტუმრო „ნიკ“-ს პირდაპირ ტელეფონი 14—28.

დოქტორ მედიცინისა

მოსე ანთიმოზის ძე

კალანდარიშვილი

ეუმეტესი ... ბ. ... ...

ბავშვთა, შინაგან და ვენერიულ სნეულებაში ავადმყოფებს მიიღებს დილის 8—9-დე. საღამოს 5—7. ტელ. № 17—21.

ექიმი

მ. წინამძღვრიშვილი

ყ. ორდინატორი ხარკ. უნივ. და სამედიც. ინსტ-ის შინაგან სნეულებათა კლინიკებისა. **გულისა, ფილტვისა და სისხლის** სნეულებიანს სპეციალურად. **იღებს: დილით 10—12 საათამდე და ხალამოს 5—7 საათამდე, ყოველ დღე,** გარდა კვირისა. ელისაბედის ქუჩა № 7, ვორონცოვის ძეგლის ახლო, სასტუმრო „ბო-მონდის“ პირდაპირ.

თ—1018—31

ექიმი

ნ. ი. მახვილაძე

იღებს სპეციალურად მალარიით (ცივება) და მისი შედეგებით დასნეულებულთ, სისხლის ნაკლებობით, გულისა, ფილტვისა (ხელოვნური პნევმოტორაქი) ქარებით და სხვა შინაგან სნეულებით ავადმყოფთ ყოველ დღე დილით 11—12 საათამდე და საღამოთი 4—6 საათამდე. **მისამართი:** მოსკოვის ქ. № 11. თ—1536—12

ექიმი

დიმიტრი (რამინ) იოსებიანძე

ეკრდანია

სწავლობს შინაგან და ვენერიულ ავადმყოფობით, სიფილისი და მისი შედეგები, სისხლ ნაკლებობა, ქრონიკული ბალარია და ქრონიკული ტრიპერი საღამოს 5—7 საათ. კვირის გარდა. გორის ქუჩა № 6, დიდუბე.

ტელეფონი 14—37

1თ—960—39

სტამბა „ცხოვრება“ ა. კალანდაძისა გამავლების შესახებ № 4.